

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р **Кирилка Симеонова Тагарева**- ръководител на катедра
Психология на Пловдивски университет “Паисий Хилендарски”,

на дисертационния труд на **Петрула Христос Бенцу**

на тема: „**Изпитна тревожност и копинг стратегии при ученици от 13 до 15 години със и без дислексия**“,

за присъждане на образователна и научна степен „**доктор**“

в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки,
професионално направление 3.2 Психология, научна специалност „Педагогическа и
възрастова психология“

Със заповед № 1703/18.09. 2024 г. на Ректора на Югозападния университет „Неофит Рилски“ Благоевград (ЮЗУ) съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема: „Изпитна тревожност и копинг стратегии при ученици от 13 до 15 години със и без дислексия“ за придобиване на образователната и научна степен ‘доктор’ в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.2. Психология, научна специалност Педагогическа и възрастова психология. Автор на дисертационния труд е Петрула Христос Бенцу – докторантка към катедра „Психология“ с научен ръководител проф. д-р Станислава Стоянова.

Представеният дисертационен труд е с обем от 182 стандартни страници, обособени в увод, три глави, изводи, заключение, приложение - програма за насърчаване на психосоциалното благополучие и академичните постижения в юношеска възраст, научни приноси и библиография. Библиографската справка включва 276 източника. В изложението са включени 34 таблици и 6 фигури.

Дисертационният труд на Петрула Христос Бенцу е посветен на изучаването на изпитната тревожност при ученици от 13 до 15 години със и без дислексия. Проблемът е значим и актуален в научно и научно-приложно отношение, защото пряко кореспондира с психическото здраве на децата с комуникативни нарушения на развитието. В приложен аспект актуалността на темата се открива в търсенето на програми и копинг стратегии за преодоляване на тревожността при децата с и без дислексия. От тази позиция трябва да оценим разработката на представения дисертационен труд като съществен принос към изследователската практика в областта на педагогическата, възрастовата и специалната психология. Основната цел, която си поставя Петрула Христос Бенцу е да се изучи изпитната тревожност и копинг стратегии при ученици от 13 до 15 години със и без

дислексия. Задачите, които си поставя дисертантката са:

1. Да се изследват нивата на изпитна тревожност при гръцки ученици на възраст от 13 до 15 години.
2. Да се проучат стратегиите за справяне с тревожността и стреса при учениците от 13 до 15 години.
3. Чрез сравнителен анализ да се определят нивата на изпитна тревожност и предпочитаните стратегии за справяне при учащи със специални образователни потребности (дислексия) и ученици, които не са диагностицирани с дислексия.

В съответствие с поставената цел и задачи, Петрула Бенцу избира да приложи следните инструменти:

1. Инструменти за изследване на изпитната тревожност: Уестсайдска скала за изпитна тревожност (Driscoll, 2007); три авторски анкети за изследване на тревожността преди, по време и след пандемията от Ковид 19; за изследване на симптомите на изпитната тревожност; за изследване на нагласите за това, как тревожността влияе върху изпитното представяне на учениците, диагностицирани с дислексия.

2. Инструмент за изследване на справянето с изпитната тревожност под формата на въпросник. Въпросникът измерва палиативното (емоционално фокусирано) справяне ("контрол на тревожността" и "потискане на тревожността") и инструментално (фокусирано върху проблемите) справяне ("контрол над опасността" и "контрол над ситуацията"). Отговорите на въпросите са давани по петстепенна скала (Rost & Schermer, 1989) от "почти никога не се отнася за мен (0%)" до "почти винаги се отнася за мен (100%)" (Rost & Schermer, 1986).

В емпиричното изследване участват общо 257 ученици на възраст 13-15 години, обучавани в гръцки училища, от които 130 ученици (50,6%) са недиагностицирани с дислексия и 127 ученици са с дислексия (49,4%). Получените резултати са акуратно анализирани и представени в таблици и фигури.

Направените от дисертантката обобщения са логическо следствие от получените резултати. Хипотезата, свързана с предположението, че гръцките ученици в юношеска възраст са тревожни в ситуации на оценяване в училище, се потвърждава. Тревожността на учениците се изразява главно с някои когнитивни симптоми като проблеми с концентрацията на вниманието, негативни мисли и притеснения за собственото представяне. Резултатите от изследването не подкрепят втората хипотеза, че гръцките юноши с дислексия ще имат по-висока тревожност от гръцките юноши без дислексия. Няма значими разлики в изпитната тревожност между учениците, диагностицирани с дислексия, посещаващи интегриран клас и тези ученици без дислексия, които не посещават интегриран клас (Mann-Whitney $U = 7661,500$, $p = 0,318$), но има тенденция учениците с дислексия да имат по-висока изпитна тревожност от учениците без

дислексия. Анализът на резултатите от изследването на Петрула Бенцу подкрепят третата хипотеза, че гръцките юноши, диагностицирани с дислексия и гръцките юноши, които не са диагностицирани с дислексия, ще използват различни стратегии за справяне с тревожността си. Децата без дислексия по-често обръщат внимание на успеха и провала от изпита, използват по-често позитивно говорене за себе си и се сравняват с връстниците си по-често, отколкото учениците с дислексия. Децата с дислексия по-често се опитват да контролират активно симптомите на тревожност чрез промяна на дишането и физически упражнения и психологическа подготовка за изпитни ситуации чрез тяхното антиципиране и умствени репрезентации за тях. Резултатите от изследването подкрепят отчасти четвъртата хипотеза, че изпитната тревожност и стратегиите за справяне са свързани по такъв начин, че по-високите нива на изпитна тревожност са свързани с предпочитанието за емоционално фокусирано справяне, отколкото за справяне с проблемите.

Научно-приложните приноси в дисертационния труд се заключават в провеждането на оригинално проучване на изпитна тревожност и копинг стратегии при ученици от 13 до 15 години със и без дислексия. Научните приноси, които отговарят на съдържанието на дисертационния труд и се заключават в следното:

1. На базата на осъществен теоретичен анализ са интерпретирани съвременни схващания за изпитната тревожност и справянето с нея, за дислексията и за юношеската възраст и са аргументирани взаимовръзки между тях.

2. Представен е систематичен обзор на редица емпирични проучвания, отнасящи се до изследваните тревожност, копинг стратегии и дислексията.

3. Адаптиран е въпросникът, създаден от Rost & Schermer (1986, 1989) за изследване на справянето с изпитната тревожност (под формата на емоционално фокусирано справяне като "контрол на тревожността" и "потискане на тревожността" или фокусирано върху проблемите справяне като "контрол над опасността" и "контрол над ситуацията") за използване от гръцки тийнейджъри.

4. Създадени са авторски въпросници за изследване на изпитната тревожност и за справянето с изпитната тревожност.

5. Проведено е оригинално емпирично проучване в Гърция относно изпитна тревожност и копинг стратегии при ученици от 13 до 15 години със и без дислексия .

6. Резултатите от изследването дават основание да се предложат практики, които могат да подобрят образователния опит и постиженията на учениците – например някои интервенции, насочени към повишаване на самочувствието и използването на положителен вътрешен монолог относно задача за подобряване на концентрацията на вниманието, минимизиране на негативните мисли и трансформиране на негативната емоционалност. Установено е, че учениците с дислексия се нуждаят от тренинг,

улесняващ разпознаването на емоциите в някои трудни за тях ситуации като полагане на изпит.

7. Емпиричните данни дават основание да се зложат специфични дейности за ефективно справяне с изпитната тревожност, за изграждане на подходящи интервенции и политики, които да целят по-висок академичен успех, позитивно психично здраве и благополучие на учениците.

Заклучение

Дисертационният труд показва, че докторантката Петрула Христос Бенцу притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения, като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Поради гореизложеното, убедено давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен 'доктор' на **Петрула Христос Бенцу** в област на висше образование: Социални, стопански и правни науки, професионално направление Психология, научна специалност „Педагогическа и възрастова психология“.

25.10.2024г.

Изготвил становището:

/проф. д-р Кирилка Тагарева/

STANDPOINT

By Prof. **Kirilka Simeonova Tagareva** PhD – head of the department of Psychology of Plovdiv university “Paisiy Hilendarski”

On **Petroula Christos Bentsou**’s dissertation

On the topic: **“Test Anxiety and Coping Strategies in Students Aged 13 to 15 With and Without Dyslexia”**

For the award of the educational and scientific degree **“doctor”**
in the field of higher education 3. Social economic, and legal sciences, professional
direction

3.2 Psychology, scientific specialty “Pedagogical and Adult Psychology”

By order №1703/18.09.2024 of the Rector of the Southwestern University “Neofit Rilski” Blagoevgrad (SWU), I have been appointed as a member of the scientific jury for the defense of a dissertation on the topic: “Test Anxiety and Coping Strategies in Students Aged 13 to 15 With and Without Dyslexia”, for acquiring the educational and scientific degree “doctor” in the field of higher education 3. Social, economic, and legal sciences, professional direction 3.2 Psychology, scientific specialty Pedagogical and Adult Psychology. The author of the dissertation is Petroula Christos Bentsou, a doctoral student at the Department of Psychology, with supervisor Prof. Dr. Stanislava Stoyanova.

The presented dissertation consists of 182 standard pages, divided into an introduction, three chapters, conclusions, a supplement – a program for encouraging psychosocial well-being and academic achievements in adolescence, scientific contributions, and bibliography. The bibliographic reference includes 276 sources. The exposition contains 34 tables and 6 figures.

The dissertation by Petroula Christos Bentsou is dedicated to the study of test anxiety in students aged 13 to 15 with and without dyslexia. The issue is significant and relevant both scientifically and practically because it directly corresponds to the mental health of children with communicative developmental disorders. The relevance of the topic from a practical point of view lies in the search for programs and coping strategies for overcoming anxiety in children with and without dyslexia. From this perspective, the work should be evaluated as a significant contribution to research practice in the field of pedagogical, adult, and special psychology.

The main goal of Petroula Christos Bentsou is to study test anxiety and coping

strategies in students aged 13 to 15 with and without dyslexia. The tasks set by the doctoral student are:

1. To study the levels of test anxiety in Greek students aged 13 to 15.
2. To study the strategies for coping with anxiety and stress in students aged 13 to 15 years.
3. Through a comparative analysis, to determine the levels of test anxiety and preferred coping strategies among students with special educational needs (dyslexia) and students without a dyslexia diagnosis.

In accordance with the set goal and tasks, Petroula Bentsou chose to apply the following instruments:

1. Tools for studying test anxiety: the Westside Test Anxiety Scale (Driscoll, 2007); Three author – developed questionnaires for studying anxiety before, during, and after the COVID-19 pandemic; for studying the symptoms of test anxiety; for examining attitudes towards how anxiety affects students ‘test performance, including those who are diagnosed with dyslexia.
2. A tool for studying coping with test anxiety with questionnaire. The questionnaire measures palliative (emotionally focused) coping strategies (“control over anxiety” and “repression of anxiety”) and instrumental (problem-focused) coping strategies (“control over danger” and “control over the situation”). The answers to the questions were presented using a five-point scale (Rost & Schermer, 1989) from “almost never applies to me (0%)” to “almost always applies to me (100%)” (Rost & Schermer, 1986).

The empirical study included a total of 257 students aged 13-15, attending Greek schools, of whom 130 students (50.6%) were not diagnosed with dyslexia, and 127 students were diagnosed with dyslexia (49.4%). The acquired results were accurately analyzed and presented in tables and figures.

The conclusions made by the doctoral student are logically derived from the acquired results. The hypothesis related to the assumption that Greek adolescents are anxious in school evaluation situations is confirmed. The anxiety of the students is mainly expressed through some cognitive symptoms, for instance problems with concentration, attention, negative thoughts, and worries about their own performance. The results of the study did not support the second hypothesis that Greek adolescents with dyslexia would experience higher anxiety levels than Greek adolescents without dyslexia. There were no significant differences in test anxiety levels between students diagnosed with dyslexia attending integrated classes and

those without dyslexia attending regular classes (Mann-Whitney $U = 7661.500$, $p = 0.318$), however there is a tendency for students with dyslexia to have higher test anxiety than those without dyslexia. Petroula Bentsou's research supports the third hypothesis that Greek adolescents diagnosed with dyslexia and Greek adolescents who are not diagnosed with dyslexia use different strategies to cope with their anxiety. Students without dyslexia tend to focus more on success and failure of the exam, frequently use positive self-talk, and compare themselves to their peers more often than students with dyslexia. Students with dyslexia tend to try to control active anxiety symptoms through breathing exercises and physical activities, as well as psychological preparation for test situations with the help of mentally anticipating and rehearsing them.

The research findings partially support the fourth hypothesis, which asserts that test anxiety and coping strategies are correlated in such a way that higher levels of test anxiety are associated with a preference for emotionally focused coping rather than problem-focused coping.

The applied contributions of the dissertation consist of conducting an original study of test anxiety and coping strategies in students aged 13 to 15 with and without dyslexia. The scientific contributions, which correspond to the substance of the dissertation, are summarized as follows:

1. Based on the theoretical analysis, contemporary views on test anxiety and coping strategies, dyslexia, and adolescence are interpreted, with their interrelationships logically argued.
2. A systematic review of several empirical studies related to test anxiety, coping strategies, and dyslexia presented.
3. The adaptation of the questionnaire created by Rost & Schermer (1986,1989) for studying coping strategies for test anxiety (with emotional focus, like "control over emotions" and problem focus, like "control over the situation") for using from Greek teenagers.
4. Original author- based questionnaires for studying test anxiety and its coping strategies are developed.
5. An original empirical study was conducted in Greece concerning test anxiety and coping strategies in students aged 13 to 15 with and without dyslexia.
6. The results of the study provide a basis for recommending practices that could improve the educational experience and performance of students – for example, interventions

aimed at increasing a sense of well-being and using positive inner monologues to improve concentration and reduce negative thoughts. It is found that students with dyslexia need training that facilitates the recognition of emotions in difficult situations like exams.

7. Empirical data provides a basis for establishing specific activities for effectively coping with test anxiety, developing appropriate interventions and policies aimed at higher academic success, positive mental health, and the well-being of students.

Conclusion

The dissertation shows that doctoral student Petroula Christos Bentsou possesses deep theoretical knowledge and professional skills, demonstrating qualities and abilities for independently conducting scientific research.

Given the above, I confidently give my positive evaluation of the conducted research, presented by the above-reviewed dissertation work, abstract, achieved results and contributions, and I propose to the honorable scientific jury to award the educational and scientific degree “doctor” to **Petroula Christos Bentsou** in the field of higher education: Social, economic and legal sciences, Professional direction Psychology, scientific specialty “Pedagogical and adult psychology”.

25.10.2024

Prepared the opinion:
/Prof. Kirilka Tagareva, PhD/